

Другиятъ разказъ крие едно настроение, което най-добъръ е изразено въ символа, означенъ въ надслова. Героинята, Калина, е самодива; у нея има нѣщо повече, отколкото у една селска мома. Въ нейната любовъ има много капризи, много свобода, темпераментъ и фантазия. Самиятъ фактъ на любовта ѝ къмъ единъ обитателъ на града, сочи на това, че тя се издига надъ общото равнище. Тази любовъ се открива чрѣзъ прищѣвки и присмѣхи, чрѣзъ закачки и шикани, развива се до пароксизъмъ и при първитѣ подозрѣния въ измѣна, безъ да си достави достатъчно доказателства, за да ги счита основателни, отмѣщава злобно на своя избранникъ. Тя не може да допусне ни минута, че онзи, който е билъ робъ на нейнитѣ любовни прищѣвки, може за единъ моментъ да отхвърли игото на това робство. Тя се хвърля съ страсть и озлобление на това срдство, което може да причини най-голяма болка — свонтѣ милости и ласки подарява на други. И когато тази мѣсть ѝ се вижда слаба, тя иска отъ новия си избранникъ, въ замѣна на милоститѣ, съ които го обсипва, да запали колибата, въ която спи онзи, когото тя е запуснала. Посрѣщнала отказъ, тя сама запалва колибата и отъ една височина се отдава на наслада да съзерцава димещата колиба, подъ развалинитѣ и пожаращето на която тя се мисли, че се намира нейниятъ умразенъ нѣкогашенъ обладателъ. Завършкътъ на разказа е твърдѣ ефектенъ и вѣрно прѣсмѣтнатъ, за да ни даде да почувствуваме жара на онази злоба и мѣсть, която клокоти въ душата на тази мила, малка Калина.

Непосрѣдственостъ въ схващането, която изхожда отъ вжтрѣино духовно родство и органическа любовъ на автора къмъ живота на селото личи въ ония ясни, пластично обрисувани фигури и ситуации, които прѣдставятъ отношенията на селянина къмъ земята и къмъ тѣзи търпѣливи и износливи негови съратници, каквито сж неговитѣ добитѣци. *На брѣздата* и *Стариятъ волъ* увеждагъ въ отношения на живота и въ една психология, която е въ най-висока степенъ селашка. Селянинътъ чувствува земята като майка-хранителница, като стихия мощна и благосклонна, по милостта на която той сжществува. А воловетѣ си той чувствува като сподвижници въ трудоветѣ си и съричастници въ теглата си. Къмъ тѣхъ той пази въ душата си много нѣжни чувства: той ги обича, милва ги, говори имъ, утѣшава ги, насърдчава ги и ги оплаква, когато умратъ на брѣздата; и когато, остарѣли, станатъ негодни за работа, огражда ги съ грижи и внимание, каквото рѣдко се пада въ дѣлъ на старцитѣ. Обичта му се изказва въ меки, топли и нѣжни тонове, каквито не се слушатъ даже въ отношенията му къмъ интимни хора. Падналата на брѣздата Сивушка Боне така насърдчава да се дигне и да трѣгне да оре:

„Не прави така, миличка! Съжали ме! Слушай... Само тая нива остана. Да оремъ, да я дооремъ, послѣ почивка... До животъ нѣма да те впрѣгна. Ще порастне твоята малка Галица и ще помага на Бѣлча. Пъкъ ти цѣлъ денъ ще си лежишъ въ обора и ще си прѣживяшъ. Дѣцата ще ти донасятъ водичка съ бѣлия мѣдникъ, всѣка утрина ще те чешатъ, ще ти даватъ кърмилото... Ти ще се справишъ, ще оздравѣешъ и ще заякнешъ. Нали, миличка?...“

И къмъ стария волъ, който цѣлъ животъ е оралъ земята и съ труда си е хранилъ цѣла челядь, авторътъ храни такива сжщо чувства. Въ послѣднитѣ дни на този животъ, които волътъ прѣкар-